

Extrait de la revue **SingulierS** du 2ème trimestre 2011

Revue des parlers romans de la province de Luxembourg

Editeur responsable: P. Otjacques, rue de la Hette 19 - 6840 Neufchâteau

Rubrique : Textes

Dji m' sovint

Djauke dès Cambûzes
(wallon de Tellin)

C' èstèt djoûdi dîj-noûf d'octôbe deûs mèye chîj.

Ayîr mèrkidi, il a stî a Bîve avou s' camaraude Willy po-z-alè raprinde leû vî lingadje.

Come il èst co bin tièsse è l' èr, èt pîre, ki s' dûre tièsse zoupèle pus voltî su sès propès-idèyes ki d' sîre çu ku l' mèsse lèzî dit, il a stî comissionè d' fè on scrîyadje su li Spètin èt moutwèt ossi su l' Rodje Bonète.

I faut sèpe k' il a stî èfant tins dol guère, k' one maujon l'z-î a toumè su l' tièsse a tortos djusse divant non.ne on dîmègne a Maurlône li vint-èt-yonk di may mil noûf cint cwarante-cwate. Li gamin aveûve deûs-ans.

Faut sèpe k' adon, i-z-ont stî fwarcès d' ènn-alè ! Mês doû ? Nin a Rotchfwârt su l' voye di Cînè, addé li pus vî mon.nonke, Hubert - èt s' fème, li matante Marèye -, doû ç' k' i gn-aveûve dèdja cink pititès bauchèles èt co d's-ôtes. Adon i-z-ont stî addé l' matante Guèrite èt l' pârî Pol su l' voye di Lîdje, nin lon dol matante Luciène k' èsteûve Carmélite. Nin a Rotchfwârt mès a Mautche, da ! Èdoû a Mautche, dijez-v' ? Bin addé one groumleûse matante k' aveûve cwate djon.nes gamins pus vîs k' li.

Li k' a Maurlône esteûve todi dins lès grands, avou s' grand man k' èsteûve veuve, avou s'man, avou s' pa, one soûr da s' man, si djon.ne mon.nonke di dîh-ût ans, avou tortos ki l' rapaujteûve, i s' a rtrovè adon après on bê vicadje avou tos grands, drî sès cwate cuzins dins leûs bès t't-ossi bin k' leûs mwès cônps.

Po l' fè choûtè, faleûve k' il èye sogne. Gn-aveûve ki l' pawe po le fè rotè dreût, èt co bin one pingnée. I n' fât nin si sbarè adon di vèy cès man.nèts djon.nes la pètè voye po-z-alè coru dins lès bwès èt co bin rintrè al nut' après-aveûr riwètè bizè lès bièsses avau lès tchamps. Èt co bin lès avè fè coru si èle ni bizint nin fwârt assèz por zès.

Ratinte su l' bôrd do Troti au Fossè èt rwètè au neûr trôn po s' fè sogne tortos èsson.ne avou l'bièsse. Riwètè l' èwe brotchè fou dol tère a l' Rotche do Fond dès vaus èt s' î rpiède vint mètes pus lon.

Adon, cwand i rintreûve, i fzeûve co bin neûr èt co dpus. An-z-èralant al maujon, i passint su l'pont dol Maurtchète po vèy li "batardeau".

— Wète a twè, sés-s', Djauke, dijéve-t-i li pus vî dès cuzins, podzos, gn- a l' Rodje Bonète ki va vnu t' hapè.

— Téjes-tu ! Dijeûve li Djauke, èle n' èst nin voci. Èlle èst a Rwè dins l' pousse da mon.nonke Firmin. I m' l' a co dit l' cwinze d' awous' al fièsse. Voci, ç' n' èst nin dol Rodje Bonète k' i faut-z-avou sogne mès do Spètin. Wète avou totes vos bièstrèyes autoû do Troti au Fossè èt au soûrdant dol Maurtchète, nos èstans co su l' voye cwand i fèt neûr. Mi, dji su todi drî vos. Adon, ci n'èst nin di m' faute si on rinture si taurd. Avou vos-ôntes, c' èst todi insi !

— Ni va nin dire çu k' on-z-a fwèt avou l' brocale k' on-z-a hapè dins l' brocalî k' èst su l' drèsse dol tchanme addé li stoûve, sés-s', Djauke !

— Dji n' dirè rin, rèspondeûve li Djauke k' aveûve è s' potche li vî briquèt da s' mon.nonke èt ki, tot seû lon d' sès cuzins, sayeûve di mète li feû a l' rèzène d' one pèce tins k' zès li fyint bin broûlè avou leûs brocales. Çu k' i faut dire asteûre, c' èst k' i n' ont nin fwèt pîre ki lès-Amèrikins.

Ca cwand l' ovrèdje esteûve la, i-z-î boutint tortos èsson.ne. Li Djauke, k' esteûve li pus djon.ne, riwèteûve bin a s'n-auje kimint ç' k' i faleûve fè, èt tot seû, cwand lès grands èstint voyes, i fieûve come zès. Rintrè l' bwès, li soyè è bokèts longs d' one mwin avou li soylète da mon.nonke Edmond, li rfinde avou l' cougnèye su l' blo, li rintrè dins l' cûhène, fè dès ptits bwès avou l'sauplète po-z-alumè l' feû au matin, rinètchè l' corti, plouctè lès gruzales, alè mèchnè po lès pônnes. Gn-aveûve todi a fè.

Cwand c' esteûve li sèzon dès tchampions, faleûve co z-î alè. On purdeûve on tchèna èt èvoye foû dès pîs dès parints.

Çu k' esteûve bin, c' èst k' i gn-aveûve ossi dès comères ki cmincint a s' fè fème, èt cwand on-z-aleûve aus cromptîres èt k' èle tinint li satch, c' esteûve bin plêjant d' olzî vèy li coûr dins leûs finès bloûzes ki bauyint.

Gn-aveuve Madlin.ne, li fèye da Lowisse èt Djônzef, one miète pus vîye ki Djauke, k' inmeûve co bin rîre avou li. Si bin k' lès mans lès apèlint co bin po sèpe çu k' i fizint drî lès clawsons.

Gn-aveûve ossi la Cristiane, li fèye da Denîse, èt s' soûr, one Madlin.ne ossi. Leû pa aveut stî pris pa lès SS èt touwè a Bande. C' esteûve on Maulimpré d' Lîdje. L's-èstint deûs Maulimpré a hantè avou lès deûs comères Denîse èt Guèrite do Tchaplî a Rwè. Onk esteûve dèdja mariè. L' ôte ni l' esteûve nin co. Guèrite s' a mariè avou Georges Batter. I-z-ont yu deûs gamins, André èt Marc.

Malêjis mots

brocale = alumette / **brotchè foû** = jaillir / **drèsse** = armoire / **groumleûse** = grincheuse / **hantè** = courtiser / **rapaujè** = calmer / **sauplète** = serpe / **sogne** = peur / **soylète** = scie / **Spètin** = personnage imaginaire voyageant par temps de brouillard / **voltî** = volontiers / **zès** = eux / **zouplè** = sauter.